

EUROOPA KOHTU OTSUS

29. juuni 1994*

Brüsseli konventsioon – Kohustuse täitmise paik – Ühtne müügiseadus

[...]

Kohtuasjas C-288/92,

mille esemeks on Euroopa Kohtule 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades, 3. juuni 1971. aasta tõlgendamise protokollil alusel Bundesgerichtshof'i (Saksamaa Liitvabariik) esitatud eelotsusetaotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleliolevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Custom Made Commercial Ltd

ja

Stawa Metallbau GmbH,

saada eelotsust 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 1972, L 299, lk 32), mida on muudetud 9. oktoobri 1978. aasta konventsiooniga Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemise kohta (EÜT L 304, lk 1 ja – muudetud tekst – lk 77), artikli 5 lõike 1 ja artikli 17 esimese lõigu tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS

koosseisus: president O. Due, kodade esimehed J. C. Moitinho de Almeida ja M. Diez de Velasco, kohtunikud C. N. Kakouris (ettekandja), F. A. Schockweiler, F. Grévisse, M. Zuleeg, P. J. G. Kapteyn ja J. L. Murray,

kohtujurist: C. O. Lenz,

kohtusekretär: kohtusekretäri asetäitja H. von Holstein,

olles läbi vaadanud kirjalikud märkused, mille esitasid:

– Saksa valitsus, esindaja: liidu justiitsministeeriumi Ministerialrat professor Christof Böhmer,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

- Itaalia valitsus, esindajad: välisministeeriumi diplomaatiliste erimeelsuste osakonna juhataja professor L. Ferrari Bravo, keda abistas riiklik esindaja M. O. Fiumara,
- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigustalituse ametnik Pieter van Nuffel, keda abistas Rechtsanwalt Wolf-Dietrich Krause-Ablas, Düsseldorf,

kuulanud ära suuliseks menetluseks koostatud ettekande,
kuulanud 19. jaanuari 1994. aasta istungil ära Itaalia valitsuse ja komisjoni suulised märkused,
kuulanud 8. märtsi 1994. aasta istungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. 26. märtsi 1992. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 30. juunil 1992, esitas Bundesgerichtshof vastavalt 3. juuni 1971. aasta protokollile kohtalluvust ja kohtuotsuste täitmist tsiviil- ja kaubandusajades käsitleva 27. septembri 1968. aasta konventsiooni tõlgendamise kohta Euroopa Kohtus (EÜT 1972, L 299, lk 32), mida on muudetud 9. oktoobri 1978. aasta konventsiooniga Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemise kohta (EÜT L 304, lk 1 ja – muudetud tekst – lk 77), rea küsimusi eelotsuse saamiseks selle konventsiooni artikli 5 lõike 1 ja artikli 17 esimese lõigu tõlgendamise kohta.
2. Need küsimused tekkisid Bielfeldis (Saksamaa) asuva äriühingu Stawa Metallbau GmbH (edasipidi “Stawa”) ja Londonis asuva Custom Made Commercial Ltd (edasipidi “Custom Made”) vahelises kohtuvaidluses seoses sellega, et Custom Made tasus Stawa valmistatud ja tarnitud akende ja uste eest viimatimainitule ainult osa lepingus kokkulepitud hinnast.
3. Eelotsusetaotluse kohaselt võttis Stawa pärast läbirääkimisi, mis toimusid Londonis 6. mail 1988 inglise keeles, endale suuliselt kohustuse tarnida Custom Made'ile teatud tooteid. Need tooted olid mõeldud kasutamiseks ühes Londoni hoonetekompleksis. Lepingus, mis oli esimene poolte vahel sõlmitud leping, oli ettenähtud, et toodete eest tasumine pidi toimuma naelades.
4. Stawa kinnitas lepingu sõlmimist 9. mai 1988. aasta kirjaga, mis oli kirjutatud inglise keeles ja millele oli esmakordselt lisatud saksakeelsed Stawa üldised müügingimused. Nende üldtingimuste 8. punkt sätestas, et pooltevahelise vaidluse korral on kohustuse täitmise ja kohtualluvuse kohaks Bielefeld. Custom Made ei esitanud mainitud üldtingimuste suhtes mingeid vastuväiteid.
5. Pärast seda, kui Custom Made tasus ainult osa ettenähtud hinnast, esitas Stawa Landgericht Bielefeldile hagi puudujäägi sissenõudmiseks. 13. detsembril 1989 tegi kõnealune kohus tagaseljaotsuse, millega Custom Made'ilt mõisteti Stawa kasuks välja 144 742,08 naela ning intressid.
6. Custom Made väitis muuhulgas oma kohtuotsuse tühistamise taotluses, et Saksamaa kohtutel ei olnud rahvusvahelist kohtualluvust. 9. mail 1990 tegi Landgericht Bielefeld esialgse otsuse,

millega tunnistas Stawa hagi vastuvõetavaks.

7. Custom Made kaebas selle otsuse edasi Oberlandesgericht Hammi, väites taaskord, et Saksamaa kohtutel puudus rahvusvaheline kohtupädevus.

8. Oberlandesgericht jättis 8. märtsi 1991. aasta otsusega apellatsioonkaebuse rahuldamata, põhjendades oma otsuses Saksamaa kohtute rahvusvahelist kohtualluvust konventsiooni artikli 5 lõikega 1 koos 1. juuli 1964. aasta Haagi konventsioonile lisatud ühtse seadusega rahvusvahelise kaupade müügi kohta (ÜRO lepingute seeria, 1972, kd 843, lk 107 jj) artikli 59 lõike 1 esimese osaga, mis sätestab, et ostja peab müüjale tasuma hinna müüja tegevuskohas või selle puudumisel müüja alalises elukohas.

9. Custom Made esitas Bundesgerichtshof'ile Oberlandesgericht'i otsuse peale kassatsioonkaebuse.

10. Bundesgerichtshof leidis, et vaidlus on seotud konventsiooni tõlgendamisega ja otsustas seetõttu menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuseküsimused:

“1. a) Kas Brüsseli konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 5 lõikes 1 mõeldud kohustuse täitmise paik tuleb kindlaks määrata materiaa lõiguse kohaselt, mis on kohaldatav vastavat kohtuvaidlust menetleva kohtu kollisiooninormide alusel olukorras, kus kohtuasi puudutab hinnatasumise nõuet, mille tarnija tootmis- ja tarnelepingu alusel kliendi vastu on esitanud, kui vastavalt asja menetleva kohtu konfliktinormidele reguleerib lepingut ühtne müügiõigus ja selle õiguse kohaselt on hinnamaksimise kohustuse täitmise koht põhikohtuasja hageja – tarnija – tegevuskoht?

b) Juhul, kui Euroopa Kohtu vastus esimese küsimuse punktile a on eitav:

Kuidas tuleb sellisel juhul konventsiooni artikli 5 lõikes 1 nimetatud kohustuse täitmise koht kindlaks määrata?

2. Kui vastustest esimese küsimuse punktidele a ja b järeldub, et Saksamaa kohtute rahvusvaheline kohtualluvus ei saa tuleneda konventsiooni artikli 5 lõikest 1:

a) Kas konventsiooni (1978. aasta sõnastuses) artikli 17 esimese lõigu teises lauses kirjeldatud kolmandale olukorrale vastavalt sõlmitud kokkulepe kohtualluvuse kohta on kehtiv olukorras, kus pärast suulise lepingu sõlmimist kinnitab tarnija lepingu sõlmimist kirjalikult ja sellele kirjalikule kinnitusele on lisatud esmakordselt üldised müügitingimused, mis sisaldavad kohtualluvuse klauslit; klient ei vaidlusta kohtualluvuse klauslit ja kliendi tegevuskohas pole kaubandustava, mille kohaselt sellisele dokumendile vastamata jätmine tähendab kohtualluvuse klausliga nõustumist ning klient pole sellise kaubandustava olemasolust teadlik ja tegu on poolte esimese tehinguga?

b) Kui vastus teise küsimuse punktile a on jaatav:

Kas selline kokkulepe on kehtiv ka siis, kui kohtualluvuse klauslit sisaldavad üldised müügitingimused on keeles, mida klient ei valda ja mitte selles keeles, milles lepingu läbirääkimised toimusid ja leping sõlmiti, ning kus lepingu läbirääkimise ja sõlmimise keeles kirjutatud lepingusõlmimise kinnituses viidatakse üldiselt lisatud üldistele müügitingimustele, kuid mitte konkreetselt kohtualluvuse klauslile?

3. Kui vastus teise küsimuse punktidele a ja b on jaatav:

Kui üldistes müügitingimustes sisalduv kohtualluvuse klausel täidab kehtiva kohtualluvuse kokkuleppele konventsiooni artikliga 17 kehtestatud tingimusi, siis kas artikliga 17 keelatakse selle riigi materiaa lõiguse alusel, mis asja menetleva kohtu kollisiooninormidele vastavalt on

kohaldatav, uurimast seda, kas kohtualluvuse klausli lisamine lepingusse on kehtiv?”

Esimese küsimuse punkt a

11. Selle küsimusega, nagu eelotsusetaotluse põhjenduses on täpsustatud, küsib siseriiklik kohus, kas konventsiooni artikli 5 lõiget 1 tuleb mõista nii, et olukorras, kus kohtuasi puudutab hinnatasumise nõuet, mille tarnija on tootmis- ja tarnelepingu alusel kliendi vastu esitanud, tuleb kohustuse täitmise paik kindlaks määrata materiaalõiguse kohaselt, mis on kohaldatav vastavat kohtuvaidlust menetleva kohtu kollisiooninormide alusel, isegi kui nende normide kohaselt tuleks vaidlusalusele lepingule kohaldada 1. juuli 1964. aasta Haagi konventsioonile lisatud ühtse seaduse rahvusvahelise kaupade müügi sätteid.

12. Konventsiooni artikkel 2 sätestab üldise reegli, et kohtu kohtualluvus põhineb kostja alalisel asukohal, ehkki artikkel 5 annab samas ka kohtualluvuse teistele liikmesriikide kohtutele, ja sätestab, et vastava kohtu valimine on hageja asi. See valikuvabadus lisati, arvestades teatud täpselt määratletud juhtumeid, kus kohtuvaidluse ja kohtu, mis oleks kõige sobilikum asja arutama, vahel on eriti lähedane side (vt 6. oktoobri 1976. aasta otsust kohtuasjas 12/76: Tessili v. Dunlop, EKL 1976, lk 1473, punkt 13). Siiski ei sätesta artikkel 5, et see side iseenesest on kriteeriumiks pädeva kohtu valimisel. Hagejal ei ole võimalik oma hagi esitada ükskõik millisesse vaidlusega seotud kohtusse, sest artikkel 5 loetleb ammendavalt need kriteeriumid, mis seovad kohtuvaidluse teatud kohtuga.

13. Artikli 5 lõige 1 sätestab täpsemalt, et lepingutega seotud asjades võib hagi kostja vastu esitada selle paiga kohtusse, “kus tuli täita asjaomane kohustus”. Nimetatud paik tavaliselt ongi kõige otsesem side kohtuvaidluse ja pädeva kohtu vahel ja sellepärast on vastaval kohtul pädevus lepinguküsimustes (vt 15. jaanuari 1987. aasta otsust kohtuasjas 266/85: Shenavai v. Kreisler, EKL 1987, lk 239, punkt 18).

14. Ehkki see side oli konventsiooni artikli 5 lõike 1 vastuvõtmise põhjus, siis selles sättes nimetatud kriteerium pole mitte side kohtuasja ja menetleva kohtu vahel, vaid õigemini hagi nimetatud kohustuse, mis on kohtumenetluse õiguslik alus, täitmise paik.

15. Kohustuse täitmise paik valiti kohtualluvuse määramise kriteeriumiks, sest see kriteerium on täpne ja selge ning sobib seega konventsiooni üldise eesmärgiga, milleks on sätestada eeskirjad, mis tagavad kindluse lepinguküsimuste vaidlust menetleda võivate erinevate siseriiklike kohtute pädevuse jaotuses.

16. On küll väidetud, et lugedes kohtualluvuse määramise kriteeriumiks konkreetselt konventsiooni artikli 5 lõikes 1 sätestatud hagi aluseks oleva kohustuse täitmise paika, võib see teatud juhtudel anda kohtualluvuse kohtule, millel pole antud asjaga mingit seost ja sellistel juhtudel tuleks selle kriteeriumi kasutamisest hoiduda, sest kriteeriumi kasutamise tulemus oleks konventsiooni artikli 5 lõike 1 eesmärgiga vastuolus.

17. Viimase väitega ei saa siiski nõustuda.

18. Mõne muu kriteeriumi kui kohustuse täitmise paiga kasutamine juhul, kui see kriteerium annab kohtualluvuse kohtule, millel pole asjaga mingit seost, võib seada ohtu kohtualluvuse ennustatavuse ja on seega vastuolus konventsiooni eesmärgiga.

19. Kui kohtualluvuse määramise ainsa kriteeriumina arvestatakse kohtuvaidluse asjaolude ja konkreetse kohtu vahelist seost, siis kohustaks see asja menetlevat kohut selle sideme olemasolu kontrollimiseks kaalutlema teisi asjaolusid, täpsemalt, kostja esitatud väiteid, ja

seega kaotaks artikli 5 lõige 1 oma mõtte.

20. Samuti oleks selline uurimine vastuolus konventsiooni eesmärgi ja mõttega, millega eeldatakse artikli 5 sellist tõlgendamist, mis võimaldab siseriiklikul kohtul otsustada ise oma pädevuse üle ilma, et peaks asja sisuliselt läbi vaatama (vt 22. märtsi 1983. aasta otsust kohtuasjas 34/82: *Peters v. ZNAV*, EKL 1983, lk 987, punkt 17).

21. Järelikult võib artikli 5 lõike 1 alusel lepingutega seotud asjades esitada kostja vastu hagi selle paiga kohtusse, kus asjaomane kohustus tuli täita; isegi kui sellise kriteeriumi järgi määratud kohus ei ole kohus, millel on kõige lähedasem side antud asjaga.

22. Seega tuleb määratleda, mis on konventsiooni artikli 5 lõikes 1 nimetatud “kohustus” ja paik “kus tuli täita asjaomane kohustus”.

23. Kohtupraktika kohaselt ei saa seda kohustust tõlgendada kui iga asjaomasest lepingust tulenevat kohustust, vaid sellega mõeldakse kohustust, mis vastab lepingulisele õigusele, millel hageja hagi põhineb (vt 6. oktoobri 1976. aasta otsust kohtuasjas 14/76: *De Bloos v. Bouyer*, EKL 1976, lk 1497, punktid 10 ja 13).

24. Lubades erandi teatud eriomadustega töölepingute osas (vt täpsemalt 26. mai 1982. aasta otsust kohtuasjas 133/81: *Ivenel v. Schwab*, EKL 1982, lk 1891), kinnitas Euroopa Kohus oma otsusega kohtuasjas *Shenavai*, punktis 20 (viidatud eespool), et artikli 5 lõikes 1 nimetatud kohustus on lepinguline kohustus, mis on kohtumenetluse tegelikult õiguslikuks aluseks.

25. Seda tõlgendust kinnitati 26. mail 1989 Hispaania Kuningriigi ja Portugali Vabariigi ühinemise kohta kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist tsiviil- ja kaubandusajades käsitleva konventsiooni (EÜT 1989, L 285, lk 1) sõlmimisel. Siis säilitati konventsiooni artikli 5 lõike 1 sõnastus ja seda täiendati ainult ühe erandiga, mis oli seotud töölepingutega, mida oli juba tunnustatud eespool viidatud sätte tõlgendusega Euroopa Kohtu kohtupraktikas.

26. Seoses paigaga, “kus tuli täita asjaomane kohustus”, on kohus sedastanud, et asja menetlev kohus peab konventsiooni alusel otsustama, kas kohustuse täitmise paik asub antud kohtu kohtualluvuse piirkonnas, ja sellel eesmärgil peab kohus, vastavalt oma kollisiooninormidele, tegema kindlaks, millised on kõnealusele õigussuhte kohaldatavad seadused ja vastavalt sellele seadusele määrama kindlaks kõnealuse lepingulise kohustuse täitmise koha (vt kohtuasja *Tessili* (viidatud eespool) punkti 13, millele on viidatud eespool nimetatud otsuses kohtuasjas *Shenavai*, punkt 7).

27. Selle tõlgendusega tuleb nõustuda ka juhul, kui asja menetleva kohtu kollisiooninormid viitavad sellele, et lepingulistele suhetele tuleb kohaldada “ühtset seadust”, nii nagu see on antud juhul põhikohtuasjas.

28. Sellist tõlgendust ei sea kahtluse alla ka sellised sätted, nagu ühtse seaduse artikli 59 lõige 1, mille kohaselt on ostja kohustuse – maksta müüjale kokkulepitud hind – täitmise paigaks müüja tegevuskoht või selle puudumisel müüja alaline elukoht, välja arvatud siis, kui lepingupooled pole selle kohustuse täitmiseks sätestanud, vastavalt kõnealuse seaduse artiklile 3, teist paika.

29. Järelikult tuleb konventsiooni artikli 5 lõiget 1 tõlgendada nii, et olukorras, kus kohtuasi puudutab hinnatasumise nõuet, mille tarnija on tootmis- ja tarnelepingu alusel kliendi vastu esitanud, tuleb hinnamaksimise kohustuse täitmise paik kindlaks määrata materiaalõiguse kohaselt, mis on kohaldatav vastavat kohtuvaidlust menetleva kohtu kollisiooninormide alusel, isegi kui nende normide kohaselt tuleks vaidlusalusele lepingule kohaldada selliseid sätteid, nagu seda on 1. juuli 1964. aasta Haagi konventsioonile lisatud ühtse seaduse rahvusvahelise kaupade müügi sätteid.

30. Arvestades vastust, mille Euroopa Kohus andis esimese küsimuse punktile a, ei ole siseriikliku kohtu ülejäänud küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

31. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Saksamaa valitsuse, Itaalia valitsuse ja Euroopa Ühenduse Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS

vastuseks küsimustele, mille talle 26. märtsi 1992. aasta otsusega Bundesgerichtshof esitas, otsustab:

27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades, mida on muudetud 9. oktoobri 1978. aasta konventsiooniga Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemise kohta, artikli 5 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et olukorras, kus kohtuasi puudutab hinnatasumise nõuet, mille tarnija tootmis- ja tarnelepingu alusel kliendi vastu on esitanud, tuleb hinnamaksamise kohustuse täitmise paik määrata kindlaks materiaalõiguse kohaselt, mis on kohaldatav vastavat kohtuvaidlust menetleva kohtu kollisiooninormide alusel, isegi kui nende normide kohaselt tuleks vaidlusalusele lepingule kohaldada selliseid sätteid, nagu seda on 1. juuli 1964. aasta Haagi konventsioonile lisatud ühtse seaduse rahvusvahelise kaupade müügi sätteid.

Due

Moitinho de Almeida

Diez de Velasco

Kakouris

Schockweiler

Grévisse

Zuleeg

Kapteyn

Murray

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 29. juunil 1994 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

O. Due

